

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ
ΛΥΚΕΙΟΥ ΔΕΥΤΕΡΑ 15 ΙΟΥΝΙΟΥ 2020 ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ:
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Θέμα Α

A1. Ο συγγραφέας παραθέτει τους λόγους που καθιστούν απολαυστική και λυτρωτική τη λογοτεχνική ανάγνωση. Καταρχάς, η υιοθέτηση ενός κειμένου, όταν αποτελεί εσωτερική ανάγκη, γεννά θετικά συναισθήματα στον αναγνώστη και ο χρόνος που επιλέγει κάποιος να διαβάσει γίνεται εποικοδομητικός. Λειτουργεί, επίσης, ως ψυχοθεραπεία, αφού ο αναγνώστης ταυτίζεται με τους λογοτεχνικούς ήρωες, διαμορφώνεται ο ψυχισμός του και αντλεί δύναμη μέσα απ' το βιβλίο.

Θέμα Β

B1.

α. Λάθος

«Η προσωπική ανάγνωση... επιβάλλεται εξωτερικά».

β. Λάθος

«Για εμένα... αδέσμευτο».

γ. Λάθος

«Έχει γράψει μέσα στην καρδιά του... τους φίλους του». «Σε έχω γράψει στην καρδιά μου... είναι γραμμένο στη μνήμη μου».

δ. Λάθος

«Μέσα στην Ιστορία ... Μέσα στην Ιστορία των Γραμμάτων».

ε. Σωστό

«Τέτοια κείμενα... γιατρεύουν την ψυχή». «Ίσως... τελικά τους καταβάλλει».

B2.

- α. Στο κείμενο 1 στόχος του συγγραφέα είναι να ευαισθητοποιήσει τον αναγνώστη απέναντι στην λογοτεχνική ανάγνωση. Αυτό επιτυγχάνεται με τη χρήση σημείων στίξης και σχημάτων λόγου.
- **ανέβασα πυρετό:** Τα εισαγωγικά δηλώνουν μεταφορά, δίνουν έμφαση, ζωντάνια, παραστατικότητα, ευαισθητοποιούν τον αναγνώστη απέναντι στην έντονη επιθυμία για διάβασμα.
  - **- Τι ειρωνεύα! - :** Το θαυμαστικό δηλώνει ειρωνεία, δίνει έμφαση στο εμβόλιμο αυτό σχόλιο που βρίσκεται μέσα σε διπλή παύλα.

Σχήματα λόγου:

- ✓ **«πρωταθλητισμό ανάγνωσης»:** Ο συγγραφέας με τη μεταφορά ευαισθητοποιεί και προβληματίζει τον αναγνώστη.
- ✓ **«Γιατρεύουν την ψυχή»:** Η προσωποποίηση κάνει φανερό τον λυτρωτικό ρόλο της λογοτεχνίας.

Τα δύο σχήματα προσδίδουν ζωηρότητα, αμεσότητα, παραστατικότητα, κάνοντας πιο εύληπτο το μήνυμα.

- β. έμφαση, ζωντάνια, παραστατικότητα, ευαισθητοποίηση, προβληματισμό, συνοχή, συνεκτικότητα, έντονη εντύπωση.

B3. Ο άνθρωπος μέσα από τη γραφή κερδίζει τη μάχη με το χρόνο. Αυτό συμβαίνει γιατί η γραφή διατηρείται στο πέρασμα του χρόνου και αφήνει ανεξίτηλα σημάδια στη μνήμη. Τα επιτεύγματα της Επιστήμης, τα πρόσωπα που στιγμάτισαν την Ιστορία αλλά και τα απλά καθημερινά γεγονότα και ονόματα όταν γράφονται μπορούν να διατηρηθούν αιώνια. Συμπερασματικά, η μάχη με το χρόνο κερδίζεται πάντα μέσα από τον γραπτό λόγο.

Θέμα Γ

Γ1.

α. Ποιο είναι το θέμα του ποιήματος κατά τη γνώμη σας:

- Το θέμα του ποιήματος είναι η ποιητική έμπνευση, η αφόρμηση της ποιητικής δημιουργίας, τα στοιχεία εκείνα που αποτελούν την πρώτη ύλη της ποίησης.
- Το ποιητικό υποκείμενο απευθύνεται σε β' ενικό πρόσωπο στον αναγνώστη, δημιουργώντας τόνο διαλόγου, οικειότητας και αμεσότητας ώστε να προβληματιστεί για όλα εκείνα τα καθημερινά που μπορούν να ενεργοποιήσουν τον ποιητικό οίστρο («για πράγματα που ξαφνιάζουν κι ας γίνονται κάθε μέρα»).
- Με την επανάληψη της λέξης «πράγματα» το ποιητικό υποκείμενο επισημαίνει emphaticά στον αναγνώστη ότι το οτιδήποτε -απλό, καθημερινό, σοβαρό και ασήμαντο- μπορεί να αποτελέσει αφόρμηση ποιητικής έκφρασης («για πράγματα σοβαρά ή ανόητα που ρίσκαρες στη ζωή σου»).
- Ασύνδετο σχήμα: «για τα πράγματα σοβαρά... ν' αναλάβεις» → Για να δώσει έμφαση στην πολλαπλή θετική επιρροή της ποίησης στη σκέψη και τη ζωή των ανθρώπων.
- Ο πρώτος και τελευταίος στίχος ξεκινούν με την ίδια λέξη («εκεί»), στοιχείο που παρέχει νοηματική σύνδεση και πληρότητα στο κείμενο. Ο αναγνώστη διαβάζοντας τους 20 πρώτους στίχους αισθάνεται το ενδιαφέρον και τον προβληματισμό του να κορυφώνονται, μέχρι τον τελευταίο στίχο («εκεί απάνω σε βρίσκει η ποίηση») όπου αρχίζει να συνειδητοποιεί το θεματικό κέντρο, το οποίο και τον παρακινεί να ξαναδιαβάξει το ποίημα ανατροφοδοτώντας τον εαυτό του.

β. Ρόλος της ποίησης στην προσωπική σας ζωή.

- Έκφραση συναισθημάτων, ευαισθητοποίηση για καίρια και διαχρονικά ζητήματα.
- Ενεργοποίηση προβληματισμών και όξυνση της κριτικής σκέψης.
- Αισθητική απόλαυση, δημιουργική αξιοποίηση ελεύθερου χρόνου.

Παρατήρηση: Τα λογοτεχνικά κείμενα είναι ανοιχτά σε ερμηνείες. Η απάντηση είναι η δική μας ερμηνεία στο ποίημα, όπως διαμορφώνεται με βάση τους κειμενικούς δείκτες και τις εμπειρίες μας.

Θέμα Δ

Δ1.

Τίτλος: Ένας ανεξερεύνητος κόσμος / Το τερπνόν μετά του ωφελίμου

- **Τα παιδιά που έχουν μικρή ή μεγάλη σχέση με το βιβλίο αναμφίβολα μπορούν να αποκομίσουν τεράστιο κέρδος γιατί:**
  - ✓ Εκφράζει τις συγκινήσεις της ψυχής, τις ανθρώπινες αξίες, προβληματίζει, διαπαιδαγωγεί και διαμορφώνει το ήθος τους. Με το αγαθό, το ιδεώδες και το αληθινό, που μπορεί να πυκνώνονται σε ένα καλό βιβλίο, διαμορφώνεται η αντίληψη της ζωής και οι αξίες του ανθρώπου. -Εξευγενίζει, εκλεπτύνει το χαρακτήρα.
  - ✓ Το βιβλίο είναι αστείρευτη δεξαμενή των γνώσεων και των εμπειριών του ανθρώπου όλων των εποχών.
  - ✓ Καλλιεργεί τον ανθρώπινο λόγο και τη σκέψη.
  - ✓ Ενισχύει την παρατηρητικότητα, τη φαντασία και την πρωτοτυπία.
  - ✓ Ψυχαγωγεί με την αισθητική συγκίνηση και απόλαυση που προσφέρει.
  - ✓ Συμβάλλει στην ψυχική κάθαρση και πνευματική ανάταση.
  - ✓ Προκειμένου να καταστεί εφικτή η πρόσληψη ενός μηνύματος απαιτείται η συνδυαστική χρήση της κριτικής σκέψης και της φαντασίας, καθώς ζητούμενο για τον γράφοντα είναι να ωθήσει τον αναγνώστη σε μίαν απόπειρα κατανόησης, που θα τον φέρει πλησιέστερα σε καίριους

προβληματισμούς, χωρίς ωστόσο να τον δεσμεύει σε μια μόνο πιθανή ερμηνεία.

- ✓ Ο δέκτης έχει την ευκαιρία να έρθει σ' επαφή μ' έναν διαφορετικό τρόπο θέασης της πραγματικότητας· έχει την ευκαιρία ν' αντιληφθεί πως υπάρχει πλήθος διαφορετικών τρόπων να κατανοεί και να προσεγγίζει κάποιος τον κόσμο γύρω του, γεγονός που τον βοηθά να αποβάλει τις απόλυτες απόψεις και τη μισαλλοδοξία.
- ✓ Συντροφεύει τον άνθρωπο στη χαρά και τη λύπη.
- ✓ Φέρνει πιο κοντά τους ανθρώπους.

▪ **Οφείλουμε όμως να παραδεχτούμε ότι:**

Παρά την ανεκτίμητη προσφορά του, το βιβλίο δεν έχει στην εποχή μας ανάλογη ανταπόκριση στους νέους. Ο αριθμός των αναγνωστών, που μειώνεται, και η αγορά του βιβλίου, που διέρχεται κρίση, επιβεβαιώνουν την εκτίμηση αυτή. Αυτό συμβαίνει γιατί πολλοί νέοι δεν εντάσσουν ιδιαίτερος το βιβλίο στον προσωπικό τους χρόνο.

- ✓ Εξουθενωτικός τρόπος ζωής των μαθητών. Αυτό συμβαίνει γιατί πολλοί νέοι δεν εντάσσουν ιδιαίτερος το βιβλίο στον προσωπικό τους χρόνο γιατί καλούνται να ανταποκριθούν σε πολλές μαθητικές υποχρεώσεις και εξωσχολικές δραστηριότητες για να εμπλουτίσουν τα γνωστικά τους εφόδια.
- ✓ Οι μαθητές συχνά ταυτίζουν το διάβασμα ενός βιβλίου με καταναγκαστική εργασία, καθώς το συνδέουν με τις μαθητικές τους υποχρεώσεις.
- ✓ Τεχνοκρατικός προσανατολισμός του εκπαιδευτικού συστήματος, που προωθεί μία χρησιμοθηρική αντίληψη για τη γνώση → Είσοδος στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.
- ✓ Η ανάγνωση και η μελέτη ενός καλού βιβλίου προϋποθέτουν ανάλογη πνευματική καλλιέργεια, στοχασμό, φαντασία, προβληματισμό, στοιχεία που είναι ασυμβίβαστα με το πνεύμα υπεραπλούστευσης και ευκολίας που επικρατεί στην εποχή μας.

- ✓ Τα σύγχρονα ψυχαγωγικά μέσα, που απασχολούν τον άνθρωπο κατά τη διάρκεια του ελεύθερου χρόνου του (τηλεόραση, ηλεκτρονικά παιχνίδια και διαδίκτυο) δεν αφήνουν χρόνο για την ανάγνωση βιβλίων. Η ενασχόληση με το διαδίκτυο και την τεχνολογία είναι για τους μαθητές μια πιο θελκτική και ενδιαφέρουσα διαδικασία.
- ✓ Επιλογή παθητικής και νόθας ψυχαγωγίας, που δεν είναι καθόλου απαιτητική. - Παροχή «εύπεπτης τροφής» και ευτελών προγραμμάτων απ' τα ΜΜΕ. - Βομβαρδισμός με προϊόντα υποκοουλτούρας απ' τη βιομηχανία του θεάματος.
- ✓ Η οικογένεια, δε καλλιεργεί συστηματικά την αγάπη και την ενασχόληση του παιδιού με το βιβλίο.
- Αναντίρρητα, πρέπει οι νέοι να γνωρίσουν τη γοητεία του βιβλίου και να το εντάξουν στον ελεύθερό τους χρόνο, γιατί έχει ανεκτίμητη αξία και σε αυτό καταλυτικό ρόλο μπορούν να διαδραματίσουν οι φορείς αγωγής, τα Μ.Μ.Ε. και οι πνευματικοί άνθρωποι.

Σημείωση: Η δομή της απάντησης μπορεί να διαφοροποιηθεί ανάλογα με την προσωπική επιλογή και στάση κάθε μαθητή απέναντι στο βιβλίο.

Επιμέλεια: Μανωλάκη Αγγελική
Πατέρα Αγγελική
Τσιάκαλου Μαρία
Φλέγκας Κώστας